

ACC. N:R. M. 8926:1-9. (+ s. 1a utgö. skiss)

Landskap: Blekinge

Upptecknat av: Aug. Holmberg

Härad: Bräkne

Adress: Boängsta

Socken: Asarum

Berättat av:

Uppteckningsår: 1942

Född år 1860 i Björnåsa, Asarum

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Ämne: "Maja för Lilefäan" = (Lilefärden)

M. 8926: 1.

Maja för likfärdar

Såsom en hövlighetsbetygelse och höjaktningsåtgärd
åt någon som dött, brukade man (Och brukar nu ännu)
maja med granris å vägen där likfärden för fram på väg
mot kyrkan. Detta var ju till den dödes ära, men man
sade icke: "Maja för den döde"! Utan: "Maja för likfärden"!

I gården eller huset varifrån liket kom majade man
från utgångsdörren träsom gårdplanen ända till
gränden eller stätten av gårdsgård eller staket som
skilde gårdplanen från utfartsvägen eller stråtet.

Var utfartsvägen lång kunde hända att hus funnos här
och vid dessa majades å vägen framför stugorna, såvida
de tillhörde gården eller förörrigt voro beslägtade eller
ar hänsyn till den dödes familj; "ville visa den döde
den sista tjeusten"! Under färden längs landvägen var
majat framför varje gård eller ställe som antingen
voro bjutna med på begravingen, eller ända ville som
sagt, visa honom en sista ärbetygelse.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

sid 1

Så snart det sports att någon i byn dött, blev första frågan: "Vilken väg skall den döde begravas?" Och från de ställen som ämnade hedra den döde med majning, tog man sina matt och steg vertill: Far, eller någon av pojkarne såntes åt skogen för att hemta hem gravis. Av detta togs de vackraste kvistarna till själva läggningen (se: nedan) och det övriga hackades mycket fint ett par stora korgar fulla. Själva majningen var överallt kvinnornas göromål. Till biträde härmed hade de barnen, men aldrig männen!

Nu kunde hända att den första vägsträcken från dödgården till större byväg eller landväg var så dålig, att man fick bära, eller på dräkt fick transportera liket till den större väg der likvagnen kunde möta. Om det då låg någon eller några stigar vid den dåliga stigen, majades aldrig på sådan väg, utan dessa fingo välja sig någon snäpplats först framme på den bättre vägen, der hela likprocessionen kunde köra fram i parat.

M. 8926:3.
Samtal regel för majning

Betraktar vi medföljande kartskiss, ^(s. 1a.) så ser vi många rutor
märkta med röd färg Dessa ange de ställen der majning
utförts. I Karl Jonassons gård var det sonen Nils Johan som
avlidit och nu skulle köras till Ryrkogården i Asarum.
På N. Jonassons gård observerar vi att det mejats längs hela
gårdsplanen från bopingshuset ända bort till grinden som
avstängde gårdsplanen från byvägen. För Ola Olssons gård
var icke mejat mittför der stråtet utmynnade i byvägen utan
något frammanför Detta för att alla skjutsarna i
likföljet skulle kunna passera över hela majningen Vid Heje-
masses stråte var deremot majningen placerad precis framför
stråtets mynning Der byvägen utmynnar i stora landsvägen
ser vi att mjölnarens majning placerats på byvägen
istället för på landsvägen vilket den rätteligen bort göra
Här var det rangskillnaden som bestände platsen!
Emedan mjölnaren bodde långt uppe borde han haft sin
majning som N° 1 på landsvägen Men emedan mjölnaren

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

sid 3

M. 8926=4.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

sid 4 F

ej skallade för i mantal satt jord måste han lemna förträ-
desrätten till bonden på Hokedahls gästgiverigård som skattade
för $\frac{1}{4}$ hemman. Såsom dennes majning kunde han icke
enligt regeln maja därför att han bodde längre norr över.
Därför måste han placera sin majning å byvägen. Som vi
ser kunde förträdet i rang ställa till bryderi många gånger även
vid ett dödsfall! (De rödprickade linierna med pilar här
jag utsatte för att visa från vilket hus majningen är utförd.)

Hur majade man?

Några timmar förrän likföret väntades komma, började
kvinnorna som utförde majningen lägga en rad med gran-
ris längs varje sida av vägen, såväl 5 a 6 alnar långt och
något innanför själva vägkanterna. På landsvägen som var
8 alnar bred lemnade man tre fot frill vid varje vägkant.
Detta skedde för att alla gående som kommo fram från
ömse håll skulle kunna passera frill utan att trampa
uppe i det majade vägpåret. En körande kunde man

M. 8926: 5.

ju inte hindra. Men denne å sin sida respekterar oftast
platsens fris och väntade med att passera mängen gång
en hel timma tills likföljet passerat. Granniskt lades
"allt" med topparna åt samma håll som likföljet körde fram
Vid båda ändar lades på samma sätt grannis trä som
vägen som förband båda sidor averna med varandra.
Om vägen låg så till ville man helst lägga detta med
topparna åt solens uppgång = (Öster) Eller åtminstone
mot söder (Aldrig åt norr)! I den ända av majningen
som likföljet fört kom till (Å kartskissen utmärkta med
små röda fyrkanter) kastade man upp en liten fyrkantig
upphöjning med jord såväl tre tum högt och 40 a 50 cm
i fyrkant. På de två sidorna hade denna lilla kulle alla-
redan fått sin begränsning av det utlagda granniset, och såväl
lades nu vid de tvänne bara sidorna. Över på den lilla kullen
stodde man tumhögt med vid härsand som för detta änd-
mål köpts från någon sandkuta i närmaste havet.

Skriv endast på denna sida!

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

sid 5

ACC. N:R. M. 8926:6.Landskap: BlekingeUpptecknat av: Aug. HolmbergHärad: BräkneAdress: BoängstaSocken: Asarum

Berättat av:

Uppteckningsår: 1943

Född år i

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIVsid 6.

Den som ej hade fin havsand fick ta sand i någon insjö der vägsvallet sällat den mycket fin. Sanden jemmades till så vackert som möjligt och här ritade man med pekfingeret Initialerna till den dödes namn en halv tum djupt i sanden. I en medhad träask hade man finstött träkol som man med en matsked fyllade i de nyss formade bokstäverna. Det svarta koleet mot den vita sanden gjorde initialerna lätta att läsa, isynnerhet som bokstäverna togs 10-12 cm höga. Först när detta var gjort ströddes hela det av gravis inneslutna utrymmet fullt med finhackad gravis, så högt att det skylde marken. Nu var karingarna en lättnadens suck, ty nu var majringen färdig och nu önskade de bara att likföljet kom förän någon körande ryttat till planen utan likföljet kunde få se hur bra

Skriv endast på denna sida!

han utfört sitt arbete. Den som majat borde emellertid icke vara vid platsen då likföljet passerade. Men om arlängat boende personer samlades i en större skock som posterade sig på ett backkrön så att både de kunde se likföljet och dessa kunde se de nyfickna, samt dessa sedan stod i allvarsam: "giv akt" med blottade hufvuden ansågs detta som en god hedersbevisning mot den döde!

Anm: Inträffade bläsiget väder den dag man majade, hade det tätta kolvulvret till för att blåsa bort; I så fall fuktades det med vatten. Detta var förmånligt i alla fall, ty tillvets glänste pulvret bättre, och bokstävorna fingo skarpare bättre kanter!

Dagen efter skulle alla häringar som majat, infinna sig i gillesgården på så kallat: Ätta-kalas! 1869 då det här outalade begravningen till K. Jonasons eget rum, hade man icke kaffe i vardags, men här på gillet vankades såran! Hela två koppar med hembaketa sijtemjölsbullar till Dessutom förkom rester av annan kalasmat i riklig mängd Och varje häring borde ha något med hem till ungarna

Männen inbjödos obryt till eftergillen.

Benämningen "Ätta-gille", tolkades av allmogem såsom liktydigt med efter-gille! D. v. säga: Ett gille vartill gårdens folk inbjödos någon dag sedan det verkliga storgillet förriggåt. Vilket kunde förekomma flera andra gånger såsom vid skörd och brytgillen. Men dessa uttalades Ätte-gille, med tonvikten på e. Då deremot vid rödsfall eftergillen sades med tonvikten på a.

I min uppväxt lade jag nog märke till de olika betoningarna vid uttalet. Men min omvönesförmåga och beläsenhet voro icke nog skärpta för att ännu låta mig bilda mig eget omvöne häröfver.

Längre fram i tiden då jag byggde hos åtskilliga lantmän på olika ställen inom Bleking utfrågade jag flera gamla bönder häröfver. Ingen kunde ge någon besked men alla överensstämde i att man sade: Ätta-gille vid rödsfall, men Ätte-gille vid andra fästligheter.

Denna olikhet i uttalet föranledde mig till

att framställa följande fråga: "Kan uttrycket ²Ätta-gille
verkligt ha härröra från den tid då våra förfäder lät
ätta-gille efter sina döde å gravhögen hemma i byn
varvid byns hörding en gång om året församlade
hela släkten = ätten, till gemensamt Ätta-gille? ?

Sjelfv är jag icke kapabel att ge svar på frågan.
Men har velat låta vetenskapsmän få del av minas
iakttagelser! Det skulle vara i hög grad intressant
att få veta om deras omvägne överensstämmer
med den slutsats jag bildat mig!

Svängsta Februari 1943

Aug. Holmberg